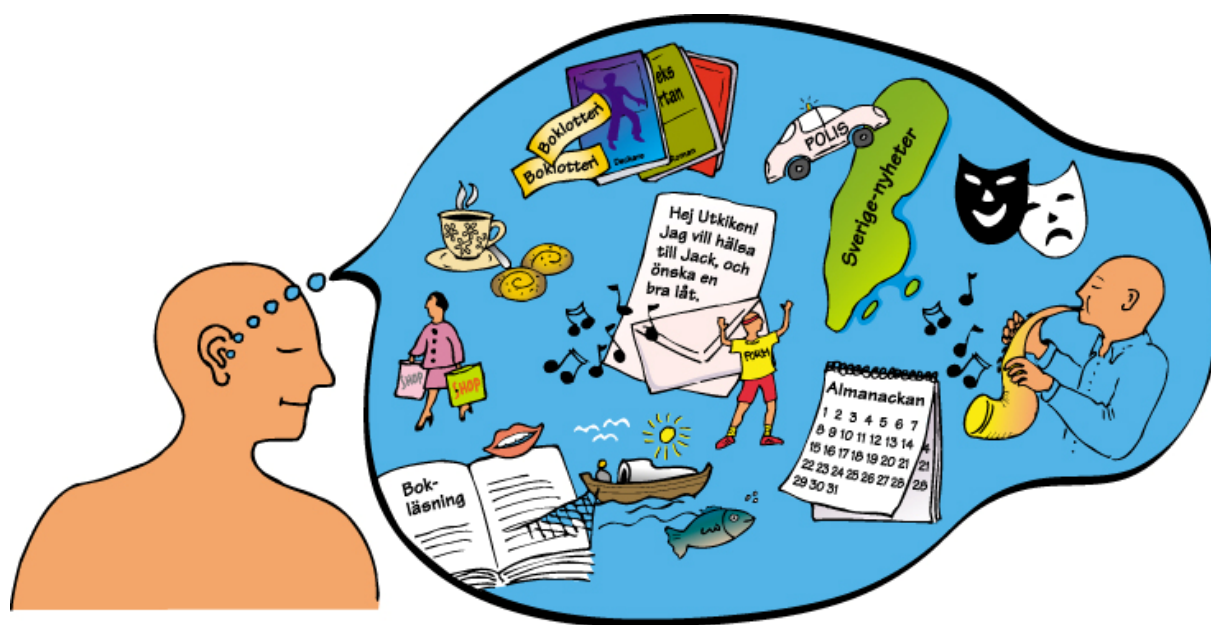

Projektet

Utkiken.info

2008-2010

Rapport sammanställd av projektledare Annika Wigö
Länsbibliotek Gävleborg

Övergripande mål

Syftet med projektet Utkiken.info var att bygga upp en webbplats för i första hand ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning. Webbplatsen skulle främja tillgången till kultur och samhällsinformation samt bidra till delaktighet i samhället för personer med funktionshinder.

Huvudsaklig målgrupp

Landstinget Gävleborg ger sedan 1990 ut taltidningen Utkiken, som innehåller lättlästa nyheter, samhällsinformation, boktips, boklotteri, nöjestips med mera. Projektets huvudsakliga målgrupp var taltidningen Utkikens prenumeranter som genom den nya webbplatsen skulle få möjlighet att ta del av mer lättläst information. Taltidningens längd är 30 minuter, vilket i sig utgör en begränsning. På en webbplats går det ju att lägga in betydligt mer information, som dessutom kan ligga kvar en längre tid.

Men webbplatsen skulle naturligtvis kunna användas av alla som har svårt att läsa en vanligt skriven text, vilket idag är ca 25% av den vuxna svenska befolkningen.

Metoden som utvecklas

Projektet syftade även till att marknadsföra Internet som en viktig kanal för samhällsinformation och kultur på lättläst svenska.

Rapporter, forskningsresultat etc. som påverkat projektet

Våren 2008 gjordes en enkätundersökning bland Utkikens 236 st prenumeranter. En av frågorna i enkäten gällde om prenumeranterna hade tillgång till dator, antingen hemma eller på jobbet. Det visade sig att 70 % av prenumeranterna hade tillgång till en dator vid det tillfället, vilket var en kraftig ökning sedan den förra prenumerantundersökningen gjordes. Tiden kändes alltså mogen för att lägga ut Utkiken på nätet.

Beslutet påverkades också av den tekniska utvecklingen. Taltidningen Utkiken skickas sedan starten ut på kassett till prenumeranterna. Den som önskar kan i stället få Utkiken på CD. Problemet är att det redan idag börjar bli svårt att få tag på kassettbandspelare för våra prenumeranter, och det är även svårt att få tag på reservdelar till den kassettkopieringsanläggning som finns hos Länsbibliotek Gävleborg. Kassettens dagar kan därmed anses vara räknade. Att gå över till att bara skicka ut Utkiken på CD skulle bli både dyrt och miljö-ovänligt, vilket gör att det inte känns som något alternativ.

Funka Nu AB gjorde år 2006 en undersökning av hur lättlästa texter fungerar på webben. Undersökningen heter "Hur fungerar lättlästa texter på webben?" En av frågorna som undersökarna ställde sig var om det verkligen är rätt att informera via text till personer som har svårt att läsa. Funka Nu AB gick vidare med den frågeställningen och startade 2008 projektet Begriplig Samhällsinformation, där man ville testa andra sätt att informera via Internet. Länsbibliotek Gävleborg medverkade som informationsgivare i det projektet, i samband med att Utkikens nya hemsida skulle byggas upp.

Kort om vad som gjordes

Projektet började med att projektledaren försökte hitta goda exempel på hur en lättläst webbplats ska vara uppbyggd. Inspiration har hämtats från följande lättlästa webbplatser:

8 sidor www.8sidor.se

Tidningen Utblick <http://www.norrbottenslansbibliotek.nu/taltidningen/utblick.htm>

FUB:s lättlästa sidor Klippan <http://www.klippan.fub.se/>

Webbplatsen Surra www.surra.se

Papunets lättlästa sidor <http://papunet.net/ll-sidor/>

Riksdagens lättlästa sidor

http://www.riksdagen.se/templates/R_LLSubStartPage_4303.aspx

Information om vilka svårigheter personer med utvecklingsstörning har vid användandet av Internet har hämtats ur följande skrifter:

”Internet – anpassad informationsbehandling för personer med utvecklingsstörning” av Anders Bond och stiftelsen Ala.

”Krav på tillgängliga webbsidor”, Specialpedagogiska institutet

”Tio tips på en tillgängligare webbplats” Funka Nu AB

Webbplatsens uppbyggnad

Kontakter togs med landstingets webbredaktion, för att kolla om det var möjligt att få hjälp därifrån att bygga upp den nya webbplatsen. Den hjälpen blev vi lovade att få, men det var tyvärr inte möjligt att göra några förändringar i det gemensamma ramverket för landstingets samtliga webbsidor. Vi ville göra en sida med en enkel och tydlig struktur, med korta och lättlästa texter samt tydliga länkar, vilket är ett upplägg som rekommenderas av Centrum för lättläst. Men vi ansåg att mycket av den information som fanns på dåvarande www.lg.se skulle ställa till med problem för målgruppen personer med utvecklingsstörning, och vi bad därför att få ta bort en del av den på Utkikens webbplats. Men det gick inte att göra så. Vi ansåg att den nya webbplatsen därmed inte skulle fungera för målgruppen, så vi bestämde oss för att lägga Utkikens nya hemsida på ett webbhotell utanför landstinget och bygga upp den med hjälp av en fristående reklambyrå. Detta tillät dock inte Landstinget Gävleborg, och värdefull projekttid förflöt innan det blev helt klart att om det skulle bli någon webbplats för Utkiken så måste den ligga på www.lg.se och se ut i stort sett som landstingets övriga sidor på Internet.

Så vi gjorde ett försök att skapa en lättläst och funktionell webbplats utifrån de förutsättningarna. Webbplatsen innehöll rubrikerna Startside, Nyheter, Boktips, Kropp och själ, Hälsotips och Kontakta oss. Alla texter fanns även inlästa så att den som ville skulle kunna lyssna på texten i stället för att läsa den. Som illustration och för att ytterligare förstärka förståelsen av vad som fanns under de olika rubrikerna hade vi lagt in bilder från programmet Widgit Rebus. Webbplatsen testades sedan på en grupp elever och deras lärare på Särvox i Gävle. Testledare var personal från Funka Nu AB. Resultatet av testet visade att strukturen på www.lg.se var alldeles för svår för målgruppen. Det visade även att det fanns andra svårigheter som vi inte kunnat förutse, men som är värdefull kunskap i det fortsatta arbetet med webbplatsen. (Se bilagan ”Användartest av prototyp för Utkiken)

Marknadsföring

Under projekttiden (när vi fortfarande trodde att webbplatsen snart skulle ligga ute på nätet) marknadsförde vi den på följande sätt:

- * Vi skickade pressmeddelande till lokaltidningarna i Gävleborgs län om att webbplatsen var på gång.
- * Vi deltog i en mäsas för psykisk hälsa i Gävle, för att informera om taltidningen Utkiken och den kommande hemsidan.
- * Vi besökte FUB:s medlemsmöte i Gävle och berättade om den kommande hemsidan och delade ut broschyrer.
- * Vi besökte Särvox i Gävle för att prata med eleverna om Internet och berätta om den kommande hemsidan.

* Vi deltog i en konferens i Bollnäs för personer med psykiska funktionshinder och delade ut informationsmaterial om taltidningen Utkiken.

* Vi skickade ut informationsmaterial om Utkiken till samtliga kommunbibliotek och filialer i länet. Informationsmaterialen bestod av broschyrer och vykort som enkelt kunde fyllas i och skickas till länsbiblioteket för dem som önskade prenumerera på Utkiken.

Utbildningsdagar och kontakter

I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan i Gävle anordnade vi en utbildningsdag för omsorgspersonal i hela länet. Syftet med dagen var att informera om den utbildning till IT-ombud som SV ordnar. Ett IT-ombud är en person som kan stötta personer med utvecklingsstörning vid användandet av Internet. Utbildade IT-ombud skulle kunna vara till stor hjälp i gruppboenden och daglig verksamhet när Utkikens nya webbplats är klar. Ca 50 deltagare från hela länet mötte upp under dagen. Tanken är att Länsbibliotek Gävleborg och Studieförbundet Vuxenskolan fortsättningsvis ska utveckla samarbetet kring utbildningen av IT-ombud i länet.

En utbildningsdag för personalen på Länsbibliotek Gävleborg ordnades också, med röstcoach Lena Klarström. Ambitionen var ju att alla texter på den nya webbplatsen skulle läsas in, och det kändes som om vi alla behövde lite extra träning i detta.

Under den första delen av arbetet hade vi kontakt med Kom-X, landstingets resurs för personer med funktionshinder i behov av datorbaserade kommunikations- och skrivhjälpmedel, samt landstingets Barn- och ungdomshabilitering. Där fick vi bland annat många värdefulla råd beträffande bilder som förstärkning till texterna på webbplatsen. Kontakter togs även med folkhälsoenheten och vuxenhabiliteringen inom Landstinget Gävleborg. Ett samarbete inleddes som skulle resultera i information på Utkikens webbplats om hälsa och sjukdom samt en frågespalt på temat sex och samlevnad.

Resultat

Resultatet av projektet blev ingen ny webbplats under den ursprungliga projekttiden (1 juni 2008 – 31 maj 2009). Men tack vare testet på Särvux lärde vi oss mycket om vilka svårigheter som personer med utvecklingsstörning stöter på vid användandet av Internet.

Hösten 2009 fattades ett beslut om att Länsbibliotek Gävleborg och Länsbibliotek Uppsala ska ingå i ett samarbetsprojekt under åren 2010 – 2011. Inom ramen för det samarbetsprojektet finns möjlighet att skapa en helt ny webbplats för Utkiken, och lägga den på ett externt webbhotell. Den reklambyrå som har tagit fram övrigt informationsmaterial åt oss har fått i uppdrag att designa och programmera webbplatsen. Utifrån resultatet av testet som Funka Nu AB gjorde har vi skapat en webbplats som vi tror ska passa till målgruppen. Den har en enkel och tydlig struktur, lättlästa texter samt skraddarsydda illustrationer som förstärker förståelsen. Alla texter finns även att lyssna på.

Strax efter jul fanns ett första utkast till webbplatsen klart, vilket presenterades för elever på Särvux i Gävle. Det var samma elever som var med och testade den första sidan tillsammans med Funka Nu. Rubrikerna på den nya webbplatsen var Nyheter, Boktips, Kropp och själ, Kultur (med evenemangstips), Reportage, Insändare, Länkar och Om Utkiken. Den här gången genomfördes dock inget regelrätt test, utan vi visade skärmdumpar på de olika sidorna. Tillsammans pratade vi om hur man skulle göra för att komma vidare på sidorna och hur man skulle göra för att hitta viss information. Våra intryck från det mötet var att eleverna var positiva till sidans utseende och angelägna om att få prova den ”på riktigt”.

Webbplatsen beräknas ligga ute på www.utkiken.info den 12 februari (år 2010). När den har varit i bruk några månader kommer vi att göra ett ordentligt test av den, för att försäkra oss om att den fungerar som vi tänkt oss.

Svårigheter och framgångar

Problem inom organisationen

Den mest oväntade svårigheten visade sig finnas inom den organisation som stod bakom projektansökan, nämligen Landstinget Gävleborg. Landstinget Gävleborg hade då en webbplats vars struktur inte alls passade för projektets målgrupp. Redan tidigt föddes därför tanken att skapa en helt egen sida, som skulle finnas på ett eget webbhotell och vara fristående från landstinget. Den sidan skulle kunna byggas precis på det sätt vi ansåg vara lämpligt för målgruppen. Kontakter togs med en reklambyrå som även började skissa på både konstruktion och design av sidan. Men där satte Landstinget Gävleborg stopp. Det visade sig att det inte var tillåtet att göra en webbplats som låg utanför landstingets ramar. Domännamnet www.utkiken.info, som vi köpt hos Loopia skulle vi få behålla men den adressen skulle alltså leda till en webbplats inom landstingets struktur.

Tyvärr gick ett par månader av värdefull projekttid åt, innan vi fick riktigt klart besked i frågan. Och när vi hade gjort en sida inom landstingets ramar och testat den på eleverna från Särvox hamnade frågan på is ännu en gång. Inte förrän hösten 2009 blev det klart att vi kunde gå vidare och göra den webbplats vi hade tänkt oss från början.

Problem för målgruppen

En annan svårighet som visade sig under projekttiden är de problem personer med utvecklingsstörning får när de ska leta information på Internet. Som framgår av testrapporten från Funka Nu AB har många svårt att veta att de verkligen är ute på Internet när de letar bilder på Google eller tittar på film på YouTube. Många har också svårt att förstå att man måste skriva in en viss adress i adressfältet för att komma till exempelvis Utkikens webbplats. Ett tredje problem för målgruppen är att när informationen ligger på en webbplats på nätet saknas en tydlig signal om att sidan blivit uppdaterad. Utkikens prenumeranter är ju vana vid att få en kassett eller en CD hem i brevlådan en gång i veckan, vilket i sig utgör en tydlig signal på att det är dags att stoppa den i spelaren och lyssna på veckans nyheter. En förhoppning är dock att de IT-ombud som utbildas av Studieförbundet Vuxenskolan ska kunna fungera som inspiratörer för personer med utvecklingsstörning som vill leta information på nätet, på motsvarande sätt som läsombuden erbjuder högläsning och ser till att det finns lättlästa texter.

Möjligheter till delaktighet och eget skapande för målgrupperna

En avdelning under rubriken Kropp och själ ger besökaren möjlighet att skicka in frågor om sex och samlevnad. Frågorna kommer att besvaras av kuratorer på Vuxenhabiliteringen i Gävle. Vi har också pratat om att införa en liknande funktion när det gäller hälsofrågor, i samarbete med Folkhälsoenheten. Webbplatsen har även en insändarsida där besökarna kan skicka in både åsikter och eget skapande för publicering på webbplatsen.

Under rubriken boktips kommer vi att uppmuntra besökaren att själv ge tips på bra böcker.

Samverkanspartners/projektorganisation

Funka Nu AB, Studieförbundet Vuxenskolan i Gävle, Särvox i Gävle, Kom-X, Barn- och ungdomshabiliteringen, Folkhälsoenheten och Vuxenhabiliteringen i Landstinget Gävleborg har fungerat som samverkanspartners under projekttiden.

Projektledare har varit Annika Wigö, som haft stor hjälp av Karin Lindfors, Monica Gustafsson och Margareta Jonsson på Länsbibliotek Gävleborg.

Långsiktigheten

I skrivande stund (januari 2010) pågår arbetet in i det sista med webbplatsen. Men den kommer att läggas ut i ”skarpt läge” inom ett par veckor, och sen finns den ju där. Tillgänglig för alla, men förhoppningsvis till lite extra glädje för dem som har svårt att läsa en vanligt skriven text.

Webbplatsen kan nog också ses som det första steget av en utfasning av både kassetter och CD-skivor. Men att lägga informationen på Internet är bara en lösning. Det borde också vara intressant att utreda andra möjligheter att förmedla information till personer med utvecklingsstörning, till exempel via poddsändningar, sms eller e-postmeddelanden.

Kunskapspridande av projektet

När webbplatsen ligger ute kommer ett pressmeddelande att skickas ut, till lokaltidningarna i Gävleborgs och Uppsala län. I förhållande till taltidningen kommer nämligen webbplatsen att utökas med lokala nyheter från norra Uppland. Samarbetet med Studieförbundet Vuxenskolan beträffande IT-ombud i gruppboenden och daglig verksamhet fortsätter. Planer finns också att vi (Länsbibliotek Gävleborg-Uppsala) ska arbeta i det nationella IKT-lyftet, som syftar till att minska den digitala klyftan i samhället. Inom ramen för detta kommer kontakter att tas med studieförbund, handikapporganisationer, invandrarföreningar, brukare och personal inom omsorgen med mera i både Gävleborgs och Uppsala län.

Under rubriken Kort vad som gjordes och Marknadsföring beskrivs hur webbplatsen marknadsfördes under projektiden.

Aktiviteter under projektiden

2008

6-7/5 Mässa för psykisk hälsa i Gävle

- vi deltar med ett informationsbord där vi delar ut broschyrer och informerar om Utkiken och den kommande webbplatsen

17/5 FUB:s medlemsmöte i Gävle

- vi berättar om webbplatsen och delar ut broschyrer

15/5 Möte med referensgrupp

- presentation av den kommande webbplatsen för personal och brukare från Gävle kommuns dagliga verksamhet samt personal från Vuxenhabiliteringen i Gävle

20/5 Besök på Särvox i Gävle

- vi presenterar våra tankar kring webbplatsen för en grupp elever och deras lärare

21/5 Konferens i Bollnäs om hjälpmedel för personer med psykiska funktionshinder

- vi delar ut informationsmaterial om Utkiken

13/6 Pressmeddelande om den nya webbplatsen

18/9 Utbildningsdag om IT och utvecklingsstörning

- arrangeras av oss i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan och syftet är att informera om it-ombudsverksamheten i omsorgen och även försöka få fler it-ombud i Gävleborgs län

22-23/9 Intradagar i Stockholm

- projektledaren är med som deltagare under två dagar med många intressanta föreläsningar

30/10 Diskussionsmöte på Kulturrådet angående webbsamverkan kring personer med läshinder

3/11 Möte med Stefan Johansson och Karin Forsell på Funka Nu AB

- med diskussion kring vår medverkan i deras projekt "Begriplig Samhällsinformation"

11/11 Utskick av informationsmaterial

- samtliga kommunbibliotek och filialer i länet får broschyrer om Utkiken att lägga fram

2009

21/1 Workshop med Stefan Johansson och Karin Forsell från Funka Nu AB, samt Jan Sundqvist från FMLS

6/2 LL-konferens på Armémuseum i Stockholm

- projektledaren är med som deltagare

26/3 Kurs på Centrum för lättläst om att skriva för webben

- projektledaren är med som deltagare

17/3 Användartest på Särvux i Gävle

- webbplatsens användbarhet testas av elever på Särvux, personal från Funka Nu AB fungerar som testledare

18/5 Röstcoach Lena Klarström

- halvdag för personalen med röstövningar

3/4 Funkas användardag med slutredovisning av projektet "Begriplig samhällsinformation"

- projektledaren är med som deltagare